

Міністерство охорони здоров'я України  
Івано-Франківський національний медичний університет  
Кафедра соціальної медицини та громадського здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ  
Перша проректорка ІФНМУ  
проф. Ерстенюк Г. М.

« 02 » 2020 р.



## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах

Освітньо-наукова програма вищої освіти підготовки фахівців

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень

Кваліфікація освітня Доктор філософії

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 222 Медицина

Затверджено на засіданні

Центральної методичної ради

Протокол № 5 від 30.06.2020 р.

Голова ЦМР Г. М. Ерстенюк

РОЗРОБНИКИ:

**О. З. Децик**, д. мед. н., професор, завідувачка кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

**І. В. Стовбан**, к. мед. н., доцент кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

**Ж. М. Золотарьова**, к. мед. н., доцент кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

Івано-Франківськ – 2020

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я  
Протокол № 10 від 29 травня 2020 р.

Завідувачка кафедри  проф. Децик О. З.

## ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
  - 5.1 Структура навчальної дисципліни
  - 5.2 Тематичні плани
    - 5.2.1. Тематичний план лекцій
    - 5.2.2. Тематичний план практичних занять
    - 5.2.3. Тематичний план самостійної позааудиторної роботи
  - 5.3 Методи навчання
  - 5.4 Система оцінювання
    - 5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності
    - 5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання
    - 5.4.3. Іспит
6. Політика навчальної дисципліни
7. Перелік навчально-методичної літератури
  - 7.1 Основна
  - 7.2 Додаткова
  - 7.3 Інформаційні ресурси

## 1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

<b>Назва дисципліни</b>	Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах
<b>Викладачі</b>	д. мед. н., проф. Децик О. З. к. мед. н., доц. Золотарьова Ж. М. к. мед. н., доц. Карпинець І. М.
<b>Контактний телефон кафедри</b>	(342) 52-71-11
<b>Е-mail кафедри</b>	<a href="mailto:social@ifnm.edu.ua">social@ifnm.edu.ua</a>
<b>Формат дисципліни</b>	лекції, практичні заняття, самостійна робота
<b>Обсяг дисципліни</b>	6 кредитів ECTS
<b>Посилання на навчально-методичні ресурси відповідної сторінки кафедри на офіційному сайті ІФНМУ</b>	<a href="https://cutt.ly/SkJL9x">https://cutt.ly/SkJL9x</a>
<b>Матеріально-технічне забезпечення</b>	Навчальні кімнати, обладнані мультимедійними засобами; комп'ютерний клас з програмним забезпеченням.
<b>Консультації</b>	Середа, 16:30-18:00

## 2. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» вивчається здобувачами наукового ступеня *доктора філософії* спеціальності 222 «Медицина» у третьому-четвертому семестрі другого року навчання і спрямована на набуття слухачами науково-обґрунтованих поглядів на соціальну медицину як науку про закономірності формування громадського здоров'я, чинники, які його обумовлюють, та покладаються в основу підходів до розробки системи його охорони.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає опанування:

- *біостатистики*, що передбачає визначення та аналіз основних біостатистичних показників та критеріїв на принципах доказової медицини;
- *статистики здоров'я населення* на основі аналізу комплексу медичних показників: демографічних, захворюваності, інвалідності, фізичного розвитку;
- *організації охорони здоров'я*, тобто діяльності системи щодо забезпечення збереження, зміцнення, та відновлення здоров'я населення, у т. ч. організації медичної допомоги та системи громадського здоров'я;
- *економічних основ системи медичного обслуговування населення* на основі вивчення організаційно-правових засад діяльності закладів охорони здоров'я в ринкових умовах, економічного аналізу та методів оцінки фінансово-господарської діяльності в сфері охорони здоров'я;
- *управління охороною здоров'я* на основі формування науково-обґрунтованого підходу до менеджменту, удосконалення професійно-освітнього рівня слухачів з питань правового регулювання діяльності закладів охорони здоров'я.

Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні навчальних дисциплін: історії медицини,

інформатики, етики, гігієни та екології, епідеміології, соціології та медичної соціології, основ економічних теорій тощо;

- закладає основи вивчення організації лікувально-діагностичного процесу, а також оцінки його обсягу та якості;
- забезпечує вивчення правових і організаційних засад галузі охорони здоров'я;
- сприяє формуванню профілактичного напрямку діяльності з урахуванням можливого впливу на здоров'я населення чинників різного походження, оцінки ризику при розробці комплексних медико-соціальних заходів у взаємодії з системою громадського здоров'я;
- сприяє формуванню економічного світогляду та основних компетентнісних характеристик щодо методології економічного аналізу діяльності медичних закладів в сучасних умовах.

### **3. МЕТА ТА ЦІЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Метою** вивчення дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» є оволодіння необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та з удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

#### **Цілі навчальної дисципліни:**

- засвоєння методів визначення, аналізу та оцінки основних показників популяційного здоров'я у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають з використанням теоретичних основ біостатистики та сучасних принципів доказової медицини;
- опанування закономірностями і особливостями формування популяційного здоров'я, принципами розробки заходів задля збереження і зміцнення здоров'я населення та окремих його контингентів;
- вивчення теоретичних основ та правових засад системи охорони здоров'я, її функцій та стратегічних напрямів розвитку;
- визначення засад, напрямів, завдань системи громадського здоров'я;
- освоєння основ організації медичної допомоги, принципів оцінки організації та якості надання різних видів медичної допомоги населенню;
- засвоєння принципів розробки управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я;
- формування основ економічного аналізу діяльності медичного закладу, принципів аналізу та оцінки фінансово-економічних показників господарської діяльності медичних закладів;
- ознайомлення з розробкою бізнес-плану підприємницької діяльності.

#### **4. КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ**

Навчальна дисципліна «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» спрямована на оволодіння слухачами такими **компетентностями:**

##### інтегральна компетентність:

*ІК* Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної та професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики з наступною інтеграцією у світовий науковий простір через друковані праці.

##### загальні компетентності:

*ЗК 1.* Здатність до науково-професійного вдосконалення.

*ЗК 2.* Здатність до пошуку, обробки та аналізу наукової інформації з різних джерел.

*ЗК 3.* Здатність генерувати нові ідеї, розробляти та управляти проєктами.

*ЗК 4.* Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

*ЗК 5.* Здатність здійснювати аналітичну та експериментальну наукову діяльність, організовувати, планувати та прогнозувати результати наукових досліджень.

*ЗК 6.* Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

*ЗК 7.* Здатність використовувати академічну українську та іноземну мову з метою здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів у професійній, науковій і педагогічній діяльності.



- ЗК 8.* Уміння спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.
- ЗК 9.* Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичному аналізі інформації.
- ЗК 10.* Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним.
- ЗК 11.* Уміння працювати в команді.
- ЗК 12.* Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 13.* Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вести здоровий спосіб життя.

спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 1.* Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом медицини та освітньою діяльністю в галузі охорони здоров'я.
- СК 2.* Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.
- СК 3.* Здатність формулювати дослідницьке питання, його новизну, розробляти проєкт наукового дослідження.
- СК 4.* Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей і завдань наукового проєкту.
- СК 5.* Володіння сучасними методами наукового дослідження в медицині.
- СК 6.* Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їхній аналіз та узагальнення.
- СК 7.* Здатність до впровадження нових наукових відомостей у науку, освіту та інші сфери суспільства.

- СК 8.* Здатність презентувати результати наукових досліджень в усній та письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.
- СК 10.* Лідерство у розробці та впровадженні інновацій і їхнє використання в професійній медичній діяльності. Лідерство у керуванні колективом.
- СК 11.* Дотримання етики та академічної доброчесності.
- СК 12.* Спроможність брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) у сфері власного наукового дослідження, медицини та охорони здоров'я загалом.

Навчальна дисципліна «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» скерована на досягнення слухачами наступних **результатів навчання:**

- ПРН 1.* Володіти концептуальними та методологічними знаннями при виконанні наукових досліджень у медицині.
- ПРН 2.* Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності при проведенні наукового дослідження в медицині.
- ПРН 3.* Виявляти невирішені проблеми медичної науки та практики, формулювати питання та визначати шляхи їхнього рішення.
- ПРН 4.* Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.
- ПРН 5.* Вміти генерувати нові ідеї чи процеси у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
- ПРН 6.* Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.
- ПРН 7.* Розробляти дизайн та план наукового дослідження.
- ПРН 8.* Організовувати та виконувати оригінальне наукове дослідження.
- ПРН 9.* Пояснювати принципи, специфічність та адекватність методів дослідження, інформативність обраних показників.

- ПРН 10.* Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового дослідження та освітньої діяльності.
- ПРН 11.* Застосовувати знання та розуміння для аналізу результатів наукових досліджень, уміти аналізувати, використовувати методи статистичного дослідження.
- ПРН 12.* Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та різні інституції суспільства.
- ПРН 13.* Презентувати на високому рівні результати наукових досліджень у формі усних та постерних доповідей, публікацій.
- ПРН 14.* Користуватися основами патентознавства та захисту інтелектуальної власності.
- ПРН 15.* Розвивати та використовувати комунікацію в науково-професійному середовищі й громадській сфері.
- ПРН 16.* Демонструвати безперервний розвиток та самовдосконалення інтелектуального і загальнокультурного рівня, самореалізацію та високу ділову репутацію.
- ПРН 18.* Мати навички міжособистісних взаємодій у науковому середовищі, організувати роботу колективу, формуючи чіткі правила комунікації всередині та сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії учасників.
- ПРН 19.* Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
- ПРН 20.* Дотримуватися академічної та професійної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

## 5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

### 5.1. Структура навчальної дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Кількість годин, з них				Вид підсумкового контролю
			Всього, год/ кредитів ECTS	Аудиторних		СПР	
				Лекції	Практичні		
Очна (денна)	II	III	90/3,0	10	50	30	ПМК
Очна (денна)	II	IV	90/3,0	10	50	30	ПМК
<b>ВСЬОГО</b>	<b>II</b>	<b>III, IV</b>	<b>180/6,0</b>	<b>20</b>	<b>100</b>	<b>60</b>	<b>іспит</b>

Програма навчальної дисципліни складається з наступних модулів – *Модуль 1* «Біостатистика. Громадське здоров'я», *Модуль 2* «Організація охорони здоров'я. Економіка та управління в охороні здоров'я»

### 5.2. Тематичні плани

#### 5.2.1. Тематичний план лекцій

№	Теми	Години
<b>МОДУЛЬ I «Біостатистика. Громадське здоров'я»</b>		
1.	Громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення та системи охорони здоров'я	2
2.	Методичні основи організації статистичних і епідеміологічних досліджень	2
3.	Здоров'я населення: основні детермінанти. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів	2
4.	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема	2

5.	Бази даних про здоров'я населення. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я	2
<b>Всього за модуль I</b>		<b>10</b>
<b>МОДУЛЬ II «Організація охорони здоров'я. Управління та економіка в охороні здоров'я»</b>		
6.	Системи охорони здоров'я у світі та Україні. Види медичної допомоги, організація надання	2
7.	Оцінка якості медичної допомоги населенню	2
8.	Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування	2
9.	Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом	2
10.	Економіка охорони здоров'я як наука і практика, ціноутворення медичних послуг	2
<b>Всього за модуль II</b>		<b>10</b>
<b>ВСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ</b>		<b>20</b>

### 5.2.2. Тематичний план практичних занять

№	Теми	Години
<b>МОДУЛЬ I «Біостатистика. Громадське здоров'я»</b>		
1.	Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень	2
2.	Відносні величини. Графічні методи аналізу	2
3.	Середні величини та показники варіації	2
4.	Методи оцінки вірогідності результатів дослідження	2
5.	Метод стандартизації	2
6.	Кореляційно-регресійний аналіз	2
7.	Ряди динаміки та їх аналіз	2
8.	Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження	2
9.	Скринінгові тести: характеристика та основні вимоги. Поняття про фактори ризику	2
10.	Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка	2
11.	Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності	2

	скринінгових тестів	
12.	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації	2
13.	Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання	2
14.	Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності	2
15.	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення	2
16.	Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності	2
17.	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання	2
18.	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності	2
19.	Методологічні основи дослідження тягаря хвороб. Значення результатів для системи громадського здоров'я	2
20.	Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності	2
21.	Комплексна оцінка здоров'я населення	2
22.	Моральні-етичні та правові аспекти втручань в охороні здоров'я	2
23.	Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику	2
24.	Промоція здоров'я. Види, форми та методи	2
25.	Підсумковий модульний контроль	2
<b>Всього за модуль I</b>		<b>50</b>
<b><i>МОДУЛЬ II «Організація охорони здоров'я. Економіка та управління в охороні здоров'я»</i></b>		
26.	Організація надання первинної медичної допомоги населенню	2
27.	Організація вторинної і третинної допомоги населенню	2
28.	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку	2
29.	Паліативна та хоспісна допомога	2
30.	Організація та зміст роботи закладів системи охорони здоров'я, які надають медичну допомогу жінкам, репродуктивне здоров'я	2
31.	Організація та зміст роботи закладів системи охорони здоров'я, які надають медичну допомогу дитячому населенню	2
32.	Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги	2

33.	Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я	2
34.	Методика проведення медичної експертизи. Зміст і методика експертизи тимчасової втрати працездатності	2
35.	Зміст і методика експертизи стійкої втрати працездатності	2
36.	Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню	2
37.	Міжнародне співробітництво в сфері охорони здоров'я. Всесвітня організація охорони здоров'я, провідні програми	2
38.	Технологія процесу управління. Управління змінами. Чинники, які впливають на якість процесу управління	2
39.	Технологія розробки та прийняття управлінського рішення. Контроль реалізації управлінського рішення	2
40.	Культура управління. Лідерство в охороні здоров'я. Управління персоналом	2
41.	Загальна характеристика законодавства України та міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	2
42.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я, пацієнт та його правовий статус, права медичних працівників	2
43.	Економічні основи управління охороною здоров'я. Джерела фінансування систем охорони здоров'я в світі і Україні	2
44.	Об'єднання коштів. Організаційно-правові засади впровадження та функціонування медичного страхування	2
45.	Організація медичного страхування. Методика визначення розміру страхового внеску	2
46.	Закупівля медичних послуг. Гарантований пакет медичних послуг. Методи фінансування надавачів медичних послуг	2
47.	Методика ціноутворення на медичні послуги	2
48.	Методика проведення економічного аналізу та оцінки ефективності діяльності закладів охорони здоров'я	2
49.	Фандрайзинг в охороні здоров'я. Економічне донорство, спонсорство і меценатство в охороні здоров'я	2
50.	Підсумковий модульний контроль	2
<b>Всього за модуль II</b>		<b>50</b>
<b>ВСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ</b>		<b>100</b>

### 5.2.3. Тематичний план самостійної позааудиторної роботи

№	Теми	Години
<b>МОДУЛЬ I «Біостатистика. Громадське здоров'я»</b>		
1.	Підготовка до аудиторних занять.	10
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	
	2.1. Огляд сучасних методів статистичного аналізу (дисперсійний, багатофакторний, кластерний)	1
	2.2. Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень	1
	2.3. Систематичні огляди та мета-аналіз	1
	2.4. Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я	1
	2.5. Електронний документообіг	1
	2.6. Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря	1
	2.7. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт	1
	2.8. Основи підготовки наукової публікації	1
	2.9. Епіднагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення	1
	2.10. Старіння населення	1
	2.11. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження	1
	2.12. Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема	1
	2.13. Аналіз показників фізичного розвитку	1
	2.14. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.	1
	2.15. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.	1
	2.16. Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових	1



	продуктів тощо.	
	2.17. Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм	1
	2.18. Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу	1
	2.19. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики	1
	2.20. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів	1
<b>Всього за модуль I</b>		<b>30</b>
<b><i>МОДУЛЬ II «Організація охорони здоров'я. Економіка та управління в охороні здоров'я»</i></b>		
3.	Підготовка до аудиторних занять.	10
4.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	
	4.1. Охорона психічного здоров'я	1
	4.2. Електронне здоров'я	1
	4.3. Методи та засоби гігієнічного виховання населення	1
	4.4. Історичні етапи розвитку управління охороною здоров'я	1
	4.5. Управління системою охорони здоров'я, роль менеджера в охороні здоров'я	1
	4.6. Теорії систем управління та практика їх застосування в охороні здоров'я	1
	4.7. Інформаційне забезпечення процесу управління	1
	4.8. Планування як фаза управління	1
	4.9. Регулювання діяльності системи як фаза процесу управління	1
	4.10. Планування, організація та проведення професійних нарад	1
	4.11. Комунікації як процес, їх вплив на якість управлінської діяльності	1
	4.12. Основи конфліктології. Профілактика та вирішення конфліктних ситуацій в закладах охорони здоров'я	1
	4.13. Самоменеджмент	1
	4.14. Методика розрахунку заробітної плати медичному	1

персоналу медичного закладу	
4.15. Методика формування глобального бюджету закладів охорони здоров'я	1
4.16. Методика формування постатейного бюджету закладів охорони здоров'я	1
4.17. Організація підприємницької та маркетингової діяльності	1
4.18. Правила презентації бізнес-ідеї	1
4.19. Формування конкурентоспроможної медичної послуги	1
4.20. Методика складання бізнес-плану при організації підприємницької діяльності в сфері охорони здоров'я	1
<b>Всього за модуль II</b>	<b>30</b>
<b>ВСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ</b>	<b>60</b>

### 5.3. Методи навчання

Методи навчання дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» включають:

- *за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації* – словесні (лекція, бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою), наочні (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичні (ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота) та інтерактивні (дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра);
- *за характером пізнавальної діяльності* – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;
- *за метою і завданнями* – методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмисленням й засвоєнням нового матеріалу із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;
- *з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання* – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація навчання, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції та взаємокорекції;
- *дистанційні технології* – використання хмарного додатку Teams ліцензійного пакету Microsoft Office чи застосування програми для адміністрування опитування Google Forms яка входить в офісний набір Google Drive.

## 5.4. Система оцінювання

### 5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності

Навчальна дисципліна «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» складається з двох модулів: Модуль 1 «Біостатистика. Громадське здоров'я» та Модуль 2 «Організація охорони здоров'я. Економіка та управління в охороні здоров'я», кожен з яких містить 24 двогодинні практичні заняття.

*Поточний контроль* засвоєння тем кожного модуля здійснюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, шляхом тестового контролю, усного опитування та вирішення індивідуальних ситуаційних задач. При вивченні кожної теми дисципліни здобувач наукового ступеня доктора філософії може отримати за поточний контроль від 0 до 5 балів. Мінімальний позитивний бал за кожен тему практичного заняття – 3.

*Тестовий контроль* знань оцінюється від 0 до 1 балу (1 комплексне тестове запитання, складене на основі нестереотипної ситуації відповідної теми заняття).

*Усне опитування* включає в себе відповіді на запитання теми заняття і оцінюється від 0 до 2 балів. Розподіл балів за одне усне запитання:

Бал	Критерії
0	Аспірант/здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає матеріал уривчастими реченнями.
1	Аспірант/здобувач може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.

2	Аспірант/здобувач виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє здобути знання застосувати в науково-дослідній діяльності.
---	---

*Розв'язування двох індивідуальних ситуаційних завдань оцінюється від 0 до 1 балів (максимальний бал за розв'язування задач становить 2 бали). Розподіл балів за виконання ситуаційної задачі:*

Бал	Критерії
0	Аспірант/здобувач частково виконав індивідуальну ситуаційну задачу – на етапі обчислення показників допустився помилок.
1	Аспірант/здобувач у повному об'ємі виконав індивідуальну ситуаційну задачу – обчислив показники, здійснив їх аналіз, написав висновки і дав практичні рекомендації.

До підсумкового модульного контролю допускаються здобувачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали при вивченні модуля не менше 72 балів.

#### **5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання**

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється здобувачу за кожен модуль навчальної дисципліни становить 200 балів і є сумою балів за роботу на практичних заняттях (максимально 120) та сумою балів, отриманих за підсумковий модульний контроль (максимально 80).

Модульний підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення дисципліни на останньому практичному занятті. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

№	Засоби контролю підсумкового модульного контролю:	Кількість балів	Мінімальний бал
1.	Тестовий контроль (40 запитань, кожне з яких оцінюється в 1 бал)	0-40	30
2.	Індивідуальне усне опитування (4 запитання, кожне з яких оцінюється від 0 до 10 балів)	0-40	20
<b>РАЗОМ</b>		<b>0-80</b>	<b>50</b>

*Тестування* проводиться у комп'ютерному класі. База питань, які виносяться на підсумковий модульний контроль, доступна здобувачам за місяць до початку його проведення на сторінці кафедри офіційного сайту ІФНМУ.

*Індивідуальне опитування* проводиться викладачем, який приймає підсумковий модульний контроль, відповідно до переліку питань. Кожен здобувач отримує шляхом сліпого вибору по одному питанню з чотирьох блоків. Відповідь на кожне запитання оцінюється від 0 до 10 балів:

Бал	Критерії
0	Слухач, який взагалі не володіє навчальним матеріалом.
1	Слухач володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає матеріал уривчастими реченнями.
2	Слухач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
3	Слухач володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу, за допомогою викладача, відтворює на репродуктивному рівні.
4	Слухач володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину.

5	Слухач може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
6	Слухач здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень.
7	Слухач вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок.
8	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці, самостійно виправляє допущені помилки.
9	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.
10	Слухач самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем.

**Підсумковим видом контролю** навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» знань здобувачів наукового ступеню доктор філософії є ІСПИТ, який є стандартизованим і включає контроль теоретичної та практичної підготовки. Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за підсумковий іспит складає 200 балів. Екзамен вважається складеним, якщо здобувач набрав не менше 100 балів.

Структура екзамену:

<b>№</b>	<b>Засоби контролю:</b>	<b>Кількість балів</b>	<b>Мінімальний бал</b>
2.	Індивідуальне усне опитування (5 запитань, кожне з яких оцінюється від 0 до 20 балів)	0-100	50
3.	Практичні навички (10 навичок, кожна з яких оцінюється від 0 до 10 балів)	0-100	50
<b>РАЗОМ</b>		<b>0-200</b>	<b>100</b>

*Перелік питань для випускного іспиту:*

1. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я як наука, предмет викладання та основа менеджменту в охороні здоров'я.
2. Управління як наука. Історичні етапи розвитку.
3. Управління системою охорони здоров'я.
4. Роль менеджера в охороні здоров'я.
5. Теорії систем та практика їх застосування в охороні здоров'я.
6. Технологія процесу управління.
7. Управління змінами. Чинники, які впливають на якість процесу управління.
8. Інформаційне забезпечення процесу управління.
9. Технологія розробки та прийняття управлінського рішення.
10. Планування як фаза управління.
11. Регулювання діяльності системи як фаза процесу управління.
12. Планування, організація та проведення професійних нарад.
13. Контроль реалізації управлінського рішення.
14. Культура управління.
15. Лідерство в охороні здоров'я.
16. Управління персоналом.



17. Комунікації як процес, їх вплив на якість управлінської діяльності.
18. Основи конфліктології.
19. Профілактика та вирішення конфліктних ситуацій в закладах охорони здоров'я.
20. Самоменеджмент.
21. Загальна характеристика законодавства України та міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я.
22. Система прав людини у сфері охорони здоров'я.
23. Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи.
24. Правовий статус законних представників.
25. Права пацієнта: право на життя; право на доступність; право на свободу вибору, право на інформацію; право на згоду; право на оскарження.
26. Права медичних працівників: право на належні умови праці; право на заняття професійною діяльністю; право на підвищення кваліфікації, право про судовий захист; право на надання інформації про пацієнта; право на відмову від подальшого ведення пацієнта.
27. Права медичних працівників: право на належні умови праці; право на заняття професійною діяльністю; право на підвищення кваліфікації, право про судовий захист; право на надання інформації про пацієнта; право на відмову від подальшого ведення пацієнта.
28. Права медичних працівників: право на належні умови праці.
29. Права медичних працівників: право на заняття професійною діяльністю.
30. Права медичних працівників: право на підвищення кваліфікації та право про судовий захист.
31. Права медичних працівників: право на надання інформації про пацієнта.
32. Права медичних працівників: право на відмову від подальшого ведення пацієнта.
33. Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

34. Досудове та судове врегулювання спорів між суб'єктами медичних правовідносин.
35. Кримінальна і адміністративна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів.
36. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів.
37. Медико-соціальні проблеми здоров'я населення та методологія його вивчення.
38. Методика вивчення та оцінка чинників, які впливають на здоров'я населення.
39. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.
40. Особливості демографічних показників у різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні.
41. Методика вивчення та оцінка показників природного руху.
42. Методика вивчення та оцінка показників смертності немовлят.
43. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.
44. Методи вивчення захворюваності.
45. Тенденції та особливості окремих видів захворюваності в різних регіонах світу, країнах.
46. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності.
47. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності інфекційної, важливої неепідемічної, з тимчасовою втратою працездатності, госпіталізованої.
48. Інвалідність населення. Значення.
49. Методика вивчення і аналізу інвалідності.
50. Основні причини інвалідності, її регіональні особливості в Україні.
51. Основні показники фізичного розвитку, методика їх визначення та використання для оцінки здоров'я населення.
52. Громадське здоров'я, суть, дефініції.

53. Основні функції громадського здоров'я.
54. Система охорони здоров'я в Україні.
55. Міжнародне співробітництво в сфері охорони здоров'я.
56. Всесвітня організація охорони здоров'я, провідні програми.
57. Організація системи громадського здоров'я в Україні.
58. Організація заходів промоції здоров'я та профілактики захворювань.
59. Методи та засоби гігієнічного виховання населення.
60. Види медичної допомоги населенню.
61. Організація екстреної медичної допомоги.
62. Зміст і організація роботи сімейного лікаря / загальної практики.
63. Організація амбулаторної допомоги.
64. Організація стаціонарної допомоги.
65. Особливості організації медичної допомоги сільському населенню.
66. Особливості організації медико-соціального забезпечення населення літнього віку.
67. Медико-соціальні проблеми охорони матері та дитини.
68. Репродуктивне здоров'я.
69. Організація медичної допомоги жінкам.
70. Організація медичної допомоги дітям.
71. Сутність і особливості оцінки якості медичної допомоги населенню.
72. Механізми та методика оцінки і контролю дотримання стандартів структури.
73. Механізми та методика оцінки і контролю дотримання стандартів процесу.
74. Механізми та методика оцінки і контролю дотримання стандартів результату.
75. Організація експертизи втрати працездатності, її правові засади.
76. Медико-соціальні аспекти інвалідності.
77. Методика проведення медичної експертизи.

78. Методика експертизи тимчасової втрати працездатності, порядок її здійснення.
79. Організація експертизи стійкої втрати працездатності.
80. Економічні основи управління охороною здоров'я.
81. Джерела фінансування систем охорони здоров'я в світі і Україні (збір коштів).
82. Об'єднання коштів.
83. Організаційно-правові засади впровадження та функціонування медичного страхування.
84. Організація медичного страхування.
85. Методика визначення розміру страхового внеску.
86. Закупівля медичних послуг.
87. Поняття про державний гарантований пакет медичних послуг.
88. Методи фінансування надавачів медичних послуг.
89. Методика розрахунку заробітної плати медичному персоналу медичного закладу.
90. Методика формування глобального та постатейного бюджетів закладів охорони здоров'я.
91. Методика ціноутворення на медичні послуги (подушова, за пролікований випадок).
92. Організація підприємницької та маркетингової діяльності в медицині.
93. Фандрайзинг в охороні здоров'я.
94. Економічне донорство, спонсорство і меценатство в охороні здоров'я.
95. Методика формування заявки на отримання гранту.
96. Правила презентації бізнес-ідеї.
97. Формування конкурентоспроможної медичної послуги.
98. Методика складання бізнес-плану при організації підприємницької діяльності в сфері охорони здоров'я.
99. Методика проведення економічного аналізу діяльності ефективності

діяльності закладів охорони здоров'я.

100. Методика проведення оцінки ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

*Перелік обов'язкових практичних навичок:*

1. Вміння поставити мету і завдання наукового дослідження (об'єкт, одиниця і облікові ознаки, план і програма, вид та методи спостереження)
2. Методика розрахунку і аналізу інтенсивних показників народжуваності, смертності; екстенсивних – вікової структури населення, структури причин загальної смертності та заповнення необхідних документів
3. Методика розрахунку і аналізу інтенсивних загальних та спеціальних показників смертності немовлят; екстенсивних – типів неонатальної смертності та заповнення необхідних документів
4. Методика розрахунку і аналізу показників рівня і структури різних видів захворюваності та заповнення необхідних документів
5. Методика розрахунку і аналізу показників діяльності лікарів первинної медичної допомоги та заповнення необхідних документів
6. Методика розрахунку і аналізу показників спеціалізованої медичної допомоги та заповнення необхідних документів
7. Методика розрахунку і аналізу показників діяльності закладів охорони здоров'я, що надають допомогу жінкам і дітям та заповнення необхідних документів
8. Порядок здійснення експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності, оформлення необхідних документів
9. Оцінка забезпечення дотримання стандартів структури, процесу та результату в системі охорони здоров'я
10. Оволодіння технологією прийняття та оформлення управлінських рішень в системі охорони здоров'я.

## **6. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Викладання навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Івано-Франківському національному медичному університеті».

Вивчення дисципліни посідає важливе місце в підготовці здобувача наукового ступеня доктора філософії, оскільки формує сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення, система охорони здоров'я, її організація та економіка.

Дисципліна включає лекції та практичні заняття. Під час читання лекції професор/доцент науково обґрунтовує, послідовно і систематизовано викладає певні наукові проблеми теми навчального предмету, ілюструє за необхідністю наочно. Лекція завжди слугує підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються в процесі навчальної роботи. На практичному занятті викладач організовує детальний розгляд теоретичних питань теми і формує їх бачення щодо практичного застосування у майбутній фаховій діяльності. Для проведення практичних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для здобувачів наукового ступеня доктора філософії щодо підготовки і роботи на занятті (див. за покликанням на с. 4). Самостійна позааудиторна робота при вивченні навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» полягає у підготовці до аудиторних занять, що є основним способом оволодіння навчальним матеріалом. Засвоєння тем контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей шляхом усного, тестового контролю знань та вирішенням індивідуальної ситуаційної задачі.

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється здобувачу за кожен модуль навчальної дисципліни становить 200 балів і є сумою балів за роботу на

практичних заняттях (максимально 120) та сумою балів, отриманих за підсумковий модульний контроль (максимально 80). До підсумкового модульного контролю допускаються слухачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали при вивченні кожного модуля не менше 72 бали.

Підсумковим видом контролю навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» знань здобувачів наукового ступеню доктор філософії є ІСПИТ, який є стандартизованим і включає контроль теоретичної та практичної підготовки. Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за підсумковий іспит складає 200 балів. Екзамен вважається складеним, якщо здобувач набрав не менше 100 балів. Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться куратором відділу ECTS та моніторингу якості освіти університету.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
180-200	5 (відмінно)	A	Відмінно
160-179	4 (добре)	B	Дуже добре
140-159		C	Добре
130-139	3 (задовільно)	D	Задовільно
120-129		E	Достатньо
100-119	2 (незадовільно)	FX	Незадовільно
1-99		F	Незадовільно

Відвідування аудиторних занять є обов'язковим, пропущені заняття підлягають відпрацюванню. Процедура відпрацювання залежить від причин пропуску – *поважна* чи *неповажна*. Підтвердженням поважної причини

служить: довідка видана університетською клінікою, розпорядження чи заява відділу аспірантури та докторантури ІФНМУ, якщо слухач не пред'являє даних документів, то причина пропуску вважається неповажною.

Для відпрацювання лекції аспірант/здобувач зобов'язаний представити лектору:

- якщо лекція пропущена з *поважної причини* – конспект лекції, написаний на підставі плану пропущеного лекційного заняття;
- якщо лекція пропущена з *неповажної причини* – дозвіл на відпрацювання, конспект лекції з обов'язковим опитуванням.

Відпрацювання пропущених практичних занять:

- з *поважної причини* заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням відповідної довідки.
- з *неповажної причини* повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів із наданням довідки про дозвіл на відпрацювання.

Відпрацювання відбуваються на кафедрі кожної середи з 16.30 до 18.00 у чергового викладача шляхом усного опитування та перевірки тестового і ситуаційного завдання із пропущеної теми.

При вивченні навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» передбачено використання дистанційних технологій (не більше 15 %).

Під час вивченні навчальної дисципліни «Громадське здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах» слухачі повинні *дотримуватися академічної доброчесності, що передбачає:*

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;



- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

*Порушенням академічної доброчесності вважається:*

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – використання письмових робіт із зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

*Правила поведінки слухачів:*

- поважно ставляться до викладача, чемно і терпляче поводяться зі своїми колегами, завжди готові їм допомогти, не провокують конфлікти;
- є чесними та відповідальними, ретельно готуються до занять, докладають зусиль до своєчасного виконання всіх завдань;
- активно займаються самостійною роботою, використовуючи посібники, рекомендації викладачів, додатково опрацьовують нову літературу, використовують усі можливості для отримання необхідних знань;
- беруть участь у науково-дослідній роботі, конференціях тощо;
- не спізнюються на заняття;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають іншим і виконують усі вимоги викладачів з контролю знань

## 7. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### 7.1. Основна

1. Децик ОЗ, Кольцова НІ, Стовбан ІВ, Золотарьова ЖМ, Ціхонь ЗО, Федорків НБ., Ковальчук РЄ. Вибрані лекції з громадського здоров'я. Навчальний посібник. Івано-Франківськ; 2019. 273 с.

### 7.2. Додаткова

1. Аналіз результатів медичних досліджень у пакеті EZR (R-statistics): для магістрів, інтернів, клінічних ординаторів та аспірантів галузі знань «Охорона здоров'я» / Гур'янов ВГ, Лях ЮЄ, Парій ВД, Короткий ОВ, Чалий ОВ; Нац. мед. ун-т ім. ОО Богомольця. – Київ : Вістка, 2018. 206 с.
2. Біостатистика / Під ред. Москаленка ВФ – К.: Книга плюс, 2009. 184 с.
3. Герасимов АН. Медицинская статистика: учебное пособие. – М.: ООО Медицинское информационное агентство, 2007. 480 с.
4. Громадське здоров'я: підручник для студентів вищих медичних навч. Закладів / Москаленко ВФ, Гульчій ОП, Грузєва ТС [та ін.]. – Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. 560 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога: підручник / Під ред. Вороненка ЮВ, Губського ЮІ. – Вінниця : Нова Книга, 2017. 392 с.
6. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. проф. Вороненка ЮВ. – Київ, 2002. 359 с.
7. Програмні тестові питання з соціальної медицини та організації охорони здоров'я / Під ред. проф. Вороненка ЮВ. – Київ, 2002. 256 с.
8. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічного факультету) / Під ред. Москаленка ВФ – К.: Книга плюс, 2010. 328 с.
9. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічного факультету) / Кольцова НІ, Децик ОЗ, Рожко ММ [та ін.].

– Івано–Франківськ, 2000. 304 с.

10. *Biostatistics: A Guide to Design, Analysis, and Discovery / Second edition.* Ronald N, Forthofer, Eun Sul Lee, Michael Hernandez. – Amsterdam, Boston, Heidelberg etc., 2007. 493 p.
11. *Holyachenko O, Shulhai A, Nykytyuk O. Social medicine and health protection organization.* – Ternopil: Ukrmedknyha, 2005. 164 p.
12. *Medical Statistics at a Glance Text and Workbook.* Aviva Petria, Caroline Sabin. – Wiley-Blackwell, 2013. 288 p.
13. *Oxford Handbook of Medical Statistics, First Edition.* Janet Peacock, Philip Peacock. – Oxford University Press, 2011. 517 p.
14. *Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition.* Edited by Roges Detels, Martin Gulliford, Quarraisha Abdool Karim and Chorh Chuan Tan. – Oxford University Press, 2017. 1728 p.
15. *Tulchinsky T. H. The new public health, the second edition.* / T. H. Tulchinsky, E. A. Varavikova. – Elsevier Academic Press, 2009. 672 p.

### **7.3. Інформаційні ресурси**

1. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я – [www.who.int](http://www.who.int)
2. Офіційний сайт Центру доказової медицини (CEBM) – [www.cebm.net](http://www.cebm.net)
3. Офіційний сайт Кохрейнівської бібліотеки – [www.cochrane.org](http://www.cochrane.org)
4. Офіційний сайт Національної медичної бібліотеки США (NCBI) – [www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed)
5. Офіційний сайт Канадського центру доказів в охороні здоров'я – [www.cche.net](http://www.cche.net)
6. Сторінки кафедри на офіційному сайті ІФНМУ – <https://ifnmu.sharepoint.com/KSMOOZiMP/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?viewid=9b06e782%2D8f0d%2D45aa%2Db497%2Db4ac1df53564>
7. Офіційний сайт Національної наукової медичної бібліотеки України – <https://library.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Центру контролю та профілактики захворювань (CDC) – [www.cdc.gov](http://www.cdc.gov)
9. Офіційний сайт Центру громадського здоров'я МОЗ України – <https://phc.org.ua/>
10. Офіційний сайт Української бази медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх» – <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
11. Офіційний сайт журналу British Medical Journal – [www.bmj.com](http://www.bmj.com)
12. Офіційний сайт журналу Evidence-Based Medicine – [www.evidence-basedmedicine.com](http://www.evidence-basedmedicine.com)